

Budapesti udvarok

Írta és fotográfálta: Komlós György

Az utcán sétáló, vagy a dolga után siető pesti ember nem is hinné, hogy rengeteg sok modern palota között, mennyi régi, még a múlt századokból való épület van, melyek ugyan a sok revonálás miatt szintén teljesen modernnek látszanak.

Az átépítések, ráépítések megváltoztatták a házak külsejét, de belül, az udvarok egynémelyénél még mindig eredeti formájukban megvannak.

Valamikor nagy súlyt fektettek a ház udvarára. A ház dísze, ékessége az udvar volt. Tágasra, szépre építették, hiszen a ház lakóinak szinte paradicsoma volt a szép, virágos, szoborral is díszített udvar.

A rossz gazdasági viszonyok, melyek minden téren rombolást idéztek elő, az udvarokat sem kímélték. Végetvetettek az ősrégi tradíciónak és a régi tágas, szép udvarok helyébe a modernebb építészet szűk, egészségtelen kis udvarokat épített, hogy mindjobban ki tudja a rendelkezésre álló helyet használni. Legtöbb budapesti modern ház udvara kicsi, egészségtelen s ha rendeletileg nem volna kötelező minden házhoz, tűzrendészeti oknál fogva udvart építeni, úgy talán egyáltalán nem építenének udvarokat.

Ez a helyzet sok oknál fogva — szociális, egészségügyi szempontból stb. — szinte tarthatatlan. Rá fog-nak jönni, hogy a régi udvart vissza kell állítani legalább is olyan értelemben, ahogyan azt a mai modern építészlet megengedi. Kell, hogy valamilyen változás álljon be, nem lehet és szabad, csak azért, hogy a hely kellően kihasználtság, szinte a házhoz szervesen odatartozó udvart a legfelső határig megszükíteni.

Lefotografáltunk a régi, még megmaradt udvarok közül egynéhányat. Ezekből látható, hogy a régi udvarokat még mindig igen érté-

kes szobrok díszítik, hála tulajdonosaik gondoskodásának.

Vilmos császár-ut 43. sz. A házat az európai hírü építész, Lechner tervezte. Udvarán ott látjuk Medici-Vénus, vagyis Aphrodite szobrát, a szerelem istennőjét. Eredetiije jelenleg Firenzében a Galleria degli Uffizi-ben van, melyet a XVI. században találtak Rómában.

Bálvány-utca 20. sz. Kettős udvar. A belső kisebb udvart Flóra-szobor díszíti. Dunaiszky Lőrinc, a Zólyom megyében, Ligetbányán született híres szobrász alkotása, kinek királyok ültek modellt s akinek egyik leghíresebb műve „Krisztus feszülete” a bécsi régi Szent Leopold-templomban van.

Mária Valéria-utca 15/a., az ugynevezett Wurm-udvar. Igen érdekes ennek a sok udvarból álló háznak az oszlopos építése. Azt mondják, hogy pincéit — mielőtt a közelmúltban befalazták — olyan labirintusok alkották, melyek három utcán át vezettek.

Eötvös-tér 2. sz. Az udvar közepén Nepomuki Szent János szobra áll. Ez a régi szobor valamikor a régi hajókikötőnél állt, de annak lebontása után e ház tulajdonosa udvarába vitette Csehország védőszentjét.

De látogassunk át Budára is, hiszen ott egyes helyeken tömegesen találunk ősrégi házakat, udvarokat. Ragadjunk ki közülök egy-néhányat.

Fő-utca 14. sz. Buda egyik igen érdekes háza. Kettős udvara van. Ezeket a budai udvarokat nem is annyira tágas voltak és szépségük, mint inkább érdekes, a török világ alatt épített stílusuk miatt mutatjuk be.

Iskola-utca 4. sz. Buda legrégibb háza. Három részből álló udvara párkányszerűen emelkedik egymás fölé. Valami-

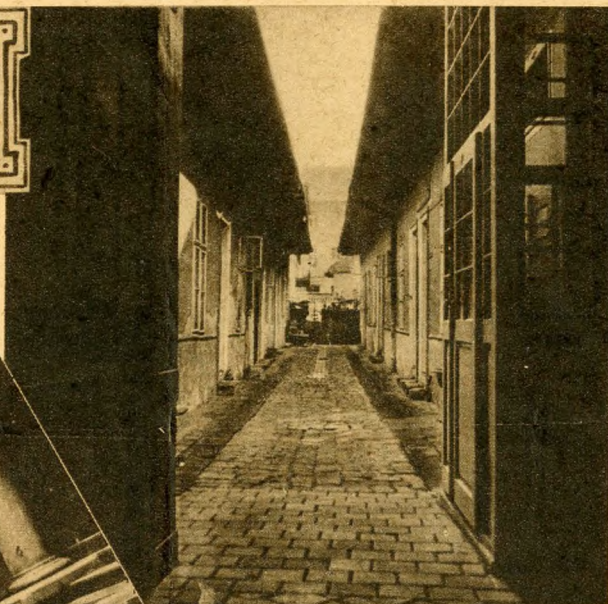

FUTÓ-U.
8

VILMOS CSÁSZÁR-UT
43

EÖTVÖS-TÉR
2

kor 300 évvel ezelőtt épült és zárda volt, érdekes kis rácsos ablakai tanuskodnak emellett.

Toldy Ferenc-utca 12. sz. Telek-könyv szerint 260 éves a ház. Udvarán jól láthatók még a Vár megmaradt, de már romokban lévő védőfalai. Külön nevezetessége e háznak, hogy itt született „a magyar irodalomtörténet atyja”, Toldy Ferenc 1805 augusztus 10-én. A ház homlokzatán elmosódva ott is diszeleg Toldy Ferenc gipsz-reliefje.

A másik végében e nagyvárosnak, a Ferencvárosban szintén találunk ősrégi házakat. Itt már egészen más a házak, udvarok stílusa, mint ahogyan általában helyenként és koronként nagyon is eltérő. A futóutcai ház szűk, egymással szemben épített lakásai már erősen mutatják a mult század végén kezdődött és a mostani idők tömeglakásos, bérkaszárnás építkezésének stílusát.

Szerencsére, ezt a szó szoros értelmében vett egészségtelen stílust mindinkább kezdik kiszorítani a modern gondolkodás és higiéné szemmeltartásával épülő házak tervező-építészei.

Ha az uton, melyen elindultak — a Phönix-ház példájára — nem lesz megállás, hamar elérkezünk ahhoz az állomáshoz, amikor újra teljes pompájában fogjuk köszönthetni a virágos, egészséges igazi udvart...

Emlékezés Beára

Vad vert veres vágyak

[véres

Vecsernyéje után halkan

Megállok a temetőben.

Kinzó, keserű és édes

Emlékek szomorú rajban

Nyugszanak a temetőben.

Most az éj busan tovaszáll

S a kelő nap sugarain

Felszökik a temetőben.

S a sirokon sok rózsaszál

Gyászos virágok. Dalaim.

Virítnek a temetőben.

Ifj. Nagy Endre